

MAROSI GYÖRGY CSONGOR

Járások és fejlesztési stratégiák Magyarországon

A Versenyképes Járások Program eddigi eredményei néhány példán keresztül

Districts and Development Strategies in Hungary

*The Competitive Districts Program
Results– Selected Examples*

•

SZERZŐ:

MAROSI GYÖRGY CSONGOR, kutató, MCA – Collegium Professorum Hungarorum, Széll Kálmán Állampénzügyi Kutatóműhely, PhD hallgató, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola, marosi.gyorgy.csongor@gmail.com, gyorgy.csongor.marosi@makovecz-campus.hu, ORCID: 0009-0008-1980-6414

JEL kód: E52, E62, H71, H72, H83

Kulcsszavak: Versenyképes Járások Program • önkormányzat • konzorcium
• szolidaritás • népességmentartás • gazdaságfejlesztés

Absztrakt: A 2010 után megvalósított közigazgatási rendszer újjászervezése során kiemelt figyelmet kapott a járási rendszer felállítása, melyek a területi közigazgatás egységei mellett mára már a fejlesztéspolitika egységeit is alkotják.

A járáskok mind a nemzeti mind az uniós forrásokra épülő vidékfejlesztési programok kiemelt területeivé váltak, e programok közül az aktuális Versenyképes Járások Program emelkedik ki, mely az eddigi legnagyobb volumenű, elősegítve a térségi infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztését, a gazdaságfejlesztést és te-

lepülésüzemeltetést, erősítve a területi kohéziót és a fejlettségi különbségek mérséklését, mely konkrét példákon keresztül prezentálásra is kerül.

AUTHOR:

GYÖRGY CSONGOR MAROSI, Researcher, Makovecz Campus Foundation – Collegium Professorum Hungarorum, Széll Kálmán Public Finance Lab at Ludovika University of Public Service; PhD Student, Ludovika University of Public Service Doctoral School of Public Administration Sciences; marosi.gyorgy.csongor@gmail.com, gyorgy.csongor.marosi@makovecz-campus.hu, ORCID: 0009-0008-1980-6414

JEL code: E52, E62, H71, H72, H83

Keywords: *Competitive Districts Program • local government • consortium • solidarity • population retention • economic development*

Abstract: *During the reorganization of the administrative system implemented after 2010, particular attention was given to the establishment of the district system, which, alongside serving as territorial administrative units, now also constitutes units of development policy. The districts have become priority areas for rural development programs financed by both national and European Union sources. Among these programs, the current Competitive Districts Program stands out as the largest in terms of scale to date, facilitating the development of regional infrastructure and public services, supporting economic development and municipal operations, and strengthening territorial cohesion while reducing developmental disparities, which is also illustrated through concrete examples.*

BEVEZETÉS

A közigazgatás rendszerének megreformálása központi jelentőségű feladat, hiszen a közszolgáltatások hatékonysága, átláthatósága közvetlen befolyásolja a társadalom és gazdaság versenyképességét és fejlődését.

Az elmúlt évtizedek hazai területi közigazgatásának átszervezése több hullámban zajlott le, melynek az új jogszabályi környezet és a fejlesztési programok adták meg a fundamentumát.

Tanulmányomban a közigazgatási reformok átfogó vizsgálata mellett különös hangsúlyt fektetek a támogatási rendszerek sorában novumnak számító Versenyképes Járások Programra, a járások szerepére és a program gyakorlati megvalósítására. A vizsgálódásom célja annak feltárása, hogy a program hogyan és milyen mértékben járul hozzá a közszolgáltatások hatékonyabb működéséhez és a helyi közösségek erősítéséhez.

Tanulmányom első részében részletesen elemzem témám szempontjából releváns, 2010 után bekövetkezett jogszabályi változásokat, paradigmákat, majd bemutatásra kerül a 2017-ben bevezetett szolidaritási hozzájárulás, valamint az iparűzési adó átalakítása. Ismertetésre kerülnek a már sikeresen végrehajtott vidékfejlesztési programok, mint a Falusi Civil Alap, Városi Civil Alap és a Modern Városok Program, majd ezt követően kerül részletesen bemutatásra a Versenyképes Járások Program, a megvalósításra alkalmasnak ítélt válogatott projektek bemutatásával.

A HATÁLYOS LOKÁLIS TELEPÜLÉSI, KÖZIGAZGATÁSI ÉS JÁRÁSI RENDSZER STRUKTÚRÁJA

Hazánk területi beosztásáról Magyarország Alaptörvényének F) cikke rendelkezik, mely szerint Magyarország fővárosa Budapest. Magyarország területe fővárosra, vármegyékre, városokra és községekre tagozódik. A fővárosban és a városokban kerületek alakíthatók. Az Alaptörvény tizenegyedik módosításának 4. cikke alapján 2023. január 1-jétől a megye megnevezés a történelmi vármegye elnevezésre módosult. A települési és a vármegyei szint között 2013. január 1-jétől a járási szint, a vármegyei és az országos szint között pedig az Európai Unió regionális politikájának célterületei, tervezési-statisztikai régiók szintje helyezkedik el. Az ország régiókból, a régiók vármegyékből, a vármegyék járásokból, a járások településekből állnak össze. Mindegyik szint lefedi az ország teljes területét (Központi Statisztikai Hivatal, 2023). A legnagyobb változás a megyei önkormányzatok esetében történt. A korábban nagyrészt intézményfenntartásra, illetve intézményműködtetésre szakosodott hivatalok az adósságkonszolidációt követően „területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat” látnak el. A feladatok mennyisége azonban korlátos: a tényleges területfejlesztési források mennyiségének függvénye, amely a mindenkorai kormányzat döntésétől is függ (Pálné, 2014).

A rendszerváltást megelőzően a települési és a területi közigazgatás legfontosabb jellemzője volt, hogy alapvetően egy centralizált rendszer részeként működött, tehát a szervek esetében tényleges önkormányzati autonómiáról nem lehetett szó (Csáki, 2019). A rendszerváltozás új önkormányzati rendszer létrehozását tette lehetővé valamennyi település számára, függetlenül annak méretétől és gazdasági teljesítőképességétől, így településen alapuló önkormányzati alrendszer került létrehozásra. A szereplők száma megkétszereződött, és az Európa Tanács tagországain belül az egyik legelaprózottabb rendszer alakult ki, és jogi szempontból teljes egyenjogúságot élvező több mint 3 100 önálló önkormányzat jött létre (Csáki, 2019).

Egy 20. századi polgári társadalomban nélkülözhetetlen elvárás, hogy az állam a közvagyonot a közfeladatok finanszírozására fordítsa, azokkal eredményesen és áttekinthető módon gazdálkodjon. A demokratikus berendezkedésű államrendszer lehetővé tette a lokális közösségeknek az önkormányzathoz való jogot, s a közhatalom demokratikus és önálló gyakorlását helyi szinten. Az önkormányzatoknak kitüntetett szerepe és felelőssége van a helyi gazdaságfejlesztésben akkor is, ha ezt a tevékenységet más formában, speciális intézmények útján valósítják meg (Pálné, 2019). A Központi Statisztikai Hivatal 2022-es népszámlálás adatai alapján az ország 3155 településéből 348 város, melyből 1 főváros, 25 vármegyei jogú város, 2807 község, melyből 127 nagyközség (Központi Statisztikai Hivatal, 2022).

A településstruktúrára épülő önkormányzati rendszer alapvetően elaprózódott, amit jól szemléltet, hogy 2018. január 1-jén a települések lakosságszámának mediánja csupán 810 fő. Alapvetően aprófalvas struktúráról beszélhetünk, ahol inkább kivételnek számítanak a nagyobb önkormányzatok (Vasvári, 2019).

A településstruktúra által meghatározott környezetben jelentőséggel bír annak elemzése, hogy a közigazgatás milyen paradigmaváltáson ment keresztül. A közigazgatás mélyreható átalakuláson ment keresztül az elmúlt évtizedekben, amelyet különböző, változatos és dinamikus fejlődő paradigmák megjelenése jellemez, melyek nem pusztán elméleti-akadémiai jellegűek, hanem a gyakorlatba is beleszövődnek (Marosi, 2023). E paradigmák gyakorlati megvalósítása országonként eltérő módon ment végbe, ezért indokolt a magyar közigazgatás fejlődési pályájának vizsgálata.

Magyarországon 1990-től a New Public Management elveinek megfelelően került kialakításra a magyar önkormányzati gazdálkodás, mely a korszak uralkodó irányzatának volt megfeleltethető. Ennek keretében a helyhatóságok nagyfokú önállóságban részesültek, ez kiterjedt a szervezeti felépítésre és a szolgáltatások megszervezésének szabadságára is. Ebben az időszakban lettek kialakítva korlátozó szabályok, de a jelentéktelen monitoring és a fesztelen költségvetési fegyelem okán nem kerültek érvényesítésre. Tovább fokozta a problémákat, hogy a központi közigazgatástól az önkormányzati szintre egyre több feladatot telepítettek, melyhez a megfelelő forrást nem biztosították, így működési deficit alakult ki (Lentner, et al., 2019).

A 2010. évi kormányváltást követően ismét központi kérdéssé vált a közigazgatás átalakításának szükségessége. A politikai döntéshozó a korábban uralkodónak mondható – a menedzserializmust és a piaci szemléletet is magában hordozó – New Public Management helyett egy az erős állam vízióját hirdető intézményi és közpolitikai modell kialakításának igényével lépett fel (Hegyesi, 2019).

A New Public Management a szocialista állam neoliberais állammá történő alakítása, mely szerint csupán a primer közfeladatokat látja el az egyszerűbb és hatékonyabb állam gondolata mentén, melynek alappillérei a piaci mechanizmusok kiterjesztése, a piacosítás, a privatizáció és a dereguláció (Marosi, 2023).

Az Állami Számvevőszék jelentései rámutattak, hogy az önkormányzatok pénzügyi egyensúlyi helyzete 2007 és 2010 között romlott, a pénzügyi kockázatok pedig fokozódtak, az önkormányzati rendszerben egyszerre jelent meg a működési és a felhalmozási forráshiány (Lentner, 2014). Mértéke és a kezelésének beszűkült mozgástere 2007-től súlyos problémákat idézett elő mind a működés, mind a fejlesztés terén. A működés feltételeinek ellehetetlenülését a közgyűlések kötvénykibocsátással, az intézményhálózat átszervezésével, létszámleépítéssel, valamint új, önként vállalt feladatok felkutatásával igyekeztek ellensúlyozni (Kaiser, 2022).

A 2010-es évek második felétől vált egyre népszerűbbé az aktív állammodell gondolatának térnyerése és a vele járó új gazdasági paradigma, vagyis a centralizációra, nemzeti tulajdonba vételre – visszavásárlás útján –, és a közjó szolgálatát erősebben érvényesítő szemlélet felé tendálnak a folyamatok, vagyis egy Centralization, Nationalization, Public Good (CNPG) (Lentner, 2015).

A 2010-es években elkezdődött hazánk közigazgatási rendszerének teljes átalakítása, melynek első állomása volt egy új Alkotmány kodifikálása, mely 2012. január 1-től vált hatályossá és Magyarország Alaptörvénye címmel lett a nemzeti jogrendszer része.

Az Alaptörvény számos cikke tartalmazott rendelkezéseket a helyi közigazgatást érintően is, melynek részletszabályait a 2011. év végén elfogadott Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény tartalmazta.

Az Országgyűlés 2011-ben megreformálta az önkormányzatok feladat- és hatásköri rendszerének működését, deklarálva a választópolgárok önkormányzáshoz való önálló jogát, tekintettel a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájában foglalt elvárásokra (Lentner et al., 2018). A 2000 főnél alacsonyabb lélekszámú településeken megszűntek az önálló polgármesteri hivatalok, továbbá a kötelező társulást is bevezették. E két lépés tükrözi legtisztábban a mérrehatékonyasági és a racionalizálási igényt (Pálné, 2014). Magyarországon a helyi gazdaságfejlesztés a helyi önkormányzatok feladatai között sokkal nagyobb súllyal szerepel, mint korábban. A területfejlesztési törvény módosításának köszönhetően 2012. január 1-től a regionális fejlesztési tanácsok helyét a megyei önkormányzatok vették át, (terület)fejlesztési, – egészen pontosan – forráselosztási funkciók megerősödtek (Pálné, 2019).

A közjogi reform során a kormány kiemelt célkitűzése közé tartozott egy hatékony, ügyfélbarát közigazgatás kialakítása és működtetése, melynek célja a „Szolgáltató Állam” koncepciója, a magas színvonalú közszolgáltatások biztosítása a vállalkozások és állampolgárok számára.

Magyarországon a járási hivatalok történelmi rendszere 2013. január 1. napjától állt fel újra, s vált a hazai közigazgatás meghatározó elemévé, melynek jogszabályi hátterét a járások kialakításáról, valamint egyes ezzel összefüggő törvények módosításáról szóló 2012. évi XCIII. törvény képezi, melynek preambuluma rögzíti, hogy az Országgyűlés a Jó Állam kialakítása érdekében, a törvényesen és átláthatóan működő, a közszolgáltatásokat maradéktalanul biztosító Állam működési feltételeinek a megteremtése, valamint a helyi államigazgatási rendszer megújítása, hatékonyságának további növelése és a struktúrájának átláthatóbbá tétele érdekében kodifikálja e törvényt. A rendszer részeként 174 járási és 23 kerületi hivatal jött létre s kezdte meg működését. A vármegyék közül Pest vármegyében alakították ki a legtöbb 18 járást; Komárom-Esztergom, Nógrád, Tolna és Zala vármegyében pedig a legkevesebbet, 6-6 járást (Központi Statisztikai Hivatal, 2023). A fővárosi és megyei kormányhivatalok létrehozásával megvalósult a területi államigazgatás korszerűsítése. Az átalakítás célja a szervezetrendszer racionalizálása mellett a valódi ügyfélbarát közigazgatás megteremtése az eljárási szabályok egyszerűsítésével (Neszményi, 2010).

A közigazgatás szervezeti átalakítása mellett jelentős hangsúlyt kapnak az EU-konform, EU-kompatibilis, digitális közigazgatás irányvonalai.

A digitális közigazgatás egyre fontosabb szerepet játszik az állami szervek, önkormányzatok és állampolgárok közötti kapcsolattartásban az új innovatív digitális rendszereken keresztül. Ezen fejlesztések nemcsak hatékonyabb ügyintéztést tesznek lehetővé, hanem hozzájárulnak a közszolgáltatások gyorsabb, átláthatóbb és könnyebben hozzáférhető formában történő nyújtásához, így emelve azok színvonalát (Marosi, 2024).

A TERÜLETFEJLESZTÉSI ALAP, A SZOLIDARITÁSI HOZZÁJÁRULÁS ÉS A HELYI IPARÚZÉSIADÓ-TÖBBLET

A 2010-es évek végére számos költségvetési reformtörekvés fogalmazódott meg, melyeknek célja volt a központi bevételi források bővítése a térségi egyenlőtlenségek mérséklése érdekében. Az átfogó fiskális reformoknak köszönhetően 2013-ban Magyarország kikerült az Európai unió túlzottdeficit-eljárásából (Lentner, 2015). Bevezetésre került a szolidaritási adó, valamint átalakításra került a helyi iparúzési adó szabályrendszere is. A helyi iparúzési adó mint a helyi adók nagy része egyidős az önkormányzati rendszerrel, azonban költségvetésekben játszott szerepe jelentősen átalakult az elmúlt harminc év során. Mára a helyi iparúzésiadó-bevétel jelenti az önkormányzatok legnagyobb szabadon elkölthető és kiszámítható forrását, amely településtípusonként eltérő szerephez jut a helyi költségvetések finanszírozásában (Vasvári, 2021).

Az önkormányzatok ún. adóerő-képessége alapján kerül meghatározásra a szolidaritási hozzájárulás mértéke, melyet 2017-től, nettó finanszírozás keretében kell megfizetniük az önkormányzatoknak a központi költségvetés számára a központi költségvetésről szóló törvényekben foglaltak szerint.

A szolidaritási hozzájárulást a nagyobb adóerő-képességgel rendelkező önkormányzatoknak kell fizetniük, amelyből a kisebb adóbevéttel rendelkező önkormányzatok kapnak támogatást. Ennek célja, hogy csökkentse az egyenlőtlenségeket az egyes önkormányzatok között, és ne kerüljenek túlzottan hátrányos helyzetbe azok az önkormányzatok, amelyek adottságaikból kifolyólag nem képesek nagyobb összegű helyi adóbevételeket realizálni (Állami Számvevőszék, 2021).

Az adóerő-képesség alapvetően az önkormányzatok fiskális kapacitásának azon mérőszáma, mely adott település gazdasági potenciálját tükrözi a helyi iparúzésiadó-bevétellel tekintettel.

A hozzájárulás csak a legtehetősebb önkormányzatokat érinti, melynek jelenleg hatályos mértékét a települési önkormányzatok által 2025. évben teljesítendő önkormányzati szolidaritási hozzájárulás összegéről szóló 1/2025. (II. 11.) NGM rendelet határozza meg, mely szerint 2025-ben 855 települési önkormányzat köteles teljesíteni az önkormányzati szolidaritási hozzájárulást, mely a települések közötti jelentős különbségek mérséklésére szolgál, kiegészítő többlettámogatás céllal az elmaradottabb térségek felzárkóztatására.

A területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény 17. §-a alapján az átfogó területfejlesztési politika megvalósításának érvényesítésére a területi kohézió erősítése, a fejlettségben mutatkozó területi különbségek mérséklése, a térségi versenyképesség javítása, a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése, az innováció térbeli terjedése, valamint a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés elősegítése érdekében Területfejlesztési Alap jött létre, mely számára a Kormány a területi felzárkózás elősegítése céljából a Területfejlesztési Alap elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzat terhére támogatást nyújthat.

A 2025. évi központi költségvetésről szóló 2024. évi XC. törvény 43. §-a alapján az önkormányzat a helyi iparúzésiadó-bevétel többlete alapján törvényben meghatározott fizetési kötelezettségének beszámítása a települési önkormányzat számára folyósítandó támogatás összegéből a nettó finanszírozás keretében történik. Ennek összegét a XXV. Köz-

igazgatási és Területfejlesztési Minisztérium fejezet, 10. Fejezeti kezelésű előirányzatok cím, 8. Területfejlesztési Alap alcímen kell elszámolni.

Magyarország 2025. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2024. évi LXXIV. törvény 247. §-a alapján önkormányzati szolidaritási hozzájárulást teljesítő helyi önkormányzat a tárgyévi befolyó és a tárgyévet megelőző évben befolyt helyi iparűzési-adó-bevétele közötti többletnek a tárgyévi és a tárgyévet megelőző szolidaritási hozzájárulás különbözetével korrigált összegét a Területfejlesztési Alap részére a tárgyévi május, november és tárgyévet követő év március havi nettó finanszírozás keretében teljesíti.

A tárgyévi május, november és a tárgyévet követő év március hónapokban teljesítendő fizetési kötelezettség önkormányzatonkénti összegét az államháztartáért felelős miniszter a területfejlesztésért felelős miniszter egyetértésével rendeletben határozza meg. Ha a tárgyhónapra vonatkozó fizetési kötelezettség értéke negatív szám, akkor az önkormányzatnak a tárgyhónapra vonatkozóan fizetési kötelezettsége nincs.

A FEJLESZTÉSI PROGRAMOK PILLÉREI

A nemzeti kormányzás megalakulásától kezdve prioritást élvezett a vidék- és nemzetpolitikai célok érvényre juttatása, a vidéki térségek népességmegtartó erejének növelése, a nemzeti identitás, a társadalmi egység, kohézió megszilárdítása, az elmaradott települések infrastrukturális és társadalmi felzárkóztatása.

Az európai vidékfejlesztés-politikák kifejezetten nem nevezik meg a vidéki népességcsökkenés megállítását főbb céljukként, ám ez a cél a magyar fejlesztési dokumentumokban központi szerepet kap. A Magyar Vidékstratégia központi fő célkitűzéseként a vidék „népességmegtartó képességének” javítása áll, amelyet vidékfejlesztési támogatások folyósításával kíván elérni (Horzsa, 2022). Ezen célok megvalósítása érdekében került elindításra 2020-ban a Falusi Civil Alap az 5000 fő alatti települések esetében, valamint az ezt követő évben a Városi Civil Alap, illetve a már korábban elindított Modern Városok Programja.

A Modern Városok Program a magyar várospolitikája újabb fejezete, amely a magyar településhálózat speciális részét jelentő megyei jogú városokat érintik. Ezek a városok a legfontosabb vidéki központok – a legtöbbjük megyei központ is egyben –, és a megyéhez hasonló jogokkal bírnak. Az ötvenezer fő feletti népességű vidéki városaink mindegyike megyei jogú város, valamint a huszonegy legnagyobb vidéki város megyei jogú is egyben (Gajzágó, 2019). A Modern Városok Program országsszerte 270 projektet tartalmazott, melyek teljes forrásigénye 4000 milliárd forint. A beruházások egy része a hazánk 23 megyei jogú városában megvalósuló, az élet minden területére kiterjedő lokális fejlesztések, mintegy 1600 milliárd forint értékben. A másik részben pedig 28 országos közútfejlesztés, illetve 4 vasútfejlesztés valósult meg összesen 2400 milliárd forintból (Magyarország Kormánya, 2021). A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 21. §. (3) bekezdése és a törvény 3. melléklete alapján a megyei jogú városok száma 2022. május 1. napjától 25-re emelkedett, kiegészülve Bajával és Esztergommal.

A program már a kezdetektől közlekedésfejlesztési fókuszú volt, a források mintegy 70%-át e célra allokálta, sok helyen az alap-infrastruktúra kiépítése történt meg ezáltal, de a közútfejlesztések potenciális gazdasági területeket is feltártak és a közösségi közlekedést is

fejlesztette (pl. elektromos buszok beszerzésének támogatása, kerékpárút-építések, a vasúti közlekedés modernizációja stb.) (Fekete, 2019).

A Magyar Falu Program keretében több tízmilliárd forint került a kistelepülési civil szervezetekhez céljaik megvalósítására, a Program a 2018–2025 közötti időszakban 35 000 nyertes pályázattal büszkélkedhet (Magyar Falu Program, 2020). A Városi Civil Alapra közel 4,8 milliárd forint forrást biztosított a kormány (Magyarország Kormánya, 2022). A vidékfejlesztési programok sora 2024-től új lendületet vett és kidolgozásra került a Versenyképes Járások Program, mely az eddigi legnagyobb forrással rendelkező program. A Versenyképes Járások Program a Falusi Civil Alap és Városi Civil Alap által preferált, szűkebb léptékű lokális beruházásokkal szemben a közepes és nagy volumenű, településeken átívelő, térségi jelentőségű fejlesztési projektek finanszírozását célozta meg, járási hierarchia mentén strukturálva, tekintettel arra, hogy a különböző járási fejlettségi mutatói nem heterogének.

Magyarország fejlettség szempontjából két nagy területi egységre vált szét: Budapestre és az ország felzárkóztatást igénylő többi részére (Magyarország Kormánya, 2022), de az egyes járási fejlettségi szintje között is országos szinten nagyfokú különbségek tapasztalhatóak. Budapest fejlettsége magasan meghaladja az uniós átlagot. Ha 100%-nak vesszük az európai uniós átlagot, akkor Budapest 163%-on áll, míg Pest megye 67-68, de például az Észak-Alföld 48% (Versenyképes Járások Program, 2025).

VERSENYKÉPES JÁRÁSOK PROGRAM TARTALMA

A Versenyképes Járások Program jogszabályi alapja a Versenyképes Járások Program megvalósításának kérdéseiről szóló 1446/2024. (XII. 30.) Korm. határozatban került kodifikálásra, mely meghatározza a Program alappilléreit, mely szerint a Program 2025–2026 évekre együttesen legfeljebb 65 milliárd forint értékben kerül kötelezettségvállalás a költségvetési törvény Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium fejezetében található Területfejlesztési Alap terhére, a közigazgatási és területfejlesztési miniszter irányítása és koordinálása mellett. A Korm. határozat meghatározza a célokat, melyekre a Program keretében támogatás igényelhető az alábbiakra: térségi alpinfrastruktúra és elérhetőség fejlesztése, térségi közszolgáltatások fejlesztése, térségi gazdaságfejlesztés és településüzemeltetés.

A Versenyképes Járások Program végrehajtási rendszeréről szóló 2/2025. (II. 28.) KTM rendelet preambuluma rögzíti és meghatározza azon célkitűzéseket, szándékot és irányelveket, melyek a Program létrehozásának indítékaként szolgáltak, továbbá deklarálja az elérni kívánt eredményeket. Magyarország Kormánya számára kiemelt cél, hogy a nagytérségi szintű és a város-vidék vonatkozású kihívásokkal, a vidékről való elvándorlás és a nagyvárosi térségek népességnövekedésével kapcsolatos problémakört a területpolitika átfogó szabályozása keretében rendezze. Az átfogó területfejlesztési politika megvalósításának érvényesítésére a területi kohézió erősítése, a fejlettségben mutatkozó területi különbségek mérséklése, a térségi versenyképesség javítása, a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése, az innováció térbeli terjedése, valamint a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés elősegítése érdekében Területfejlesztési Alap jött létre.

A vidéki Magyarország élhetőségének és népességmegtartásának támogatása, a városok és falvak kiegyensúlyozott fejlődésének biztosítása, a települések közötti térségi együttmű-

kódések ösztönzése érdekében Magyarország Kormánya a Területfejlesztési Alap terhére Versenyképes Járások Program elindításáról döntött, amelynek keretében térségi alpinfrastruktúra és elérhetőség fejlesztése, térségi közszolgáltatások fejlesztése, térségi gazdaságfejlesztés, településüzemeltetés céljából lehet támogatást igényelni, illetve nyújtani.

Magyarország Kormánya a Versenyképes Járások Program végrehajtásával a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztert bízta meg, aki a jogosult önkormányzatok konzorciumai és társulásai által benyújtható fejlesztési igénnyel érintett járásokban véleményező, javaslattevő testületként Járási Fejlesztési Fórumot hoz létre. A Járási Fejlesztési Fórum feladata az, hogy a Versenyképes Járások Program során benyújtott, fejlesztéssel, működéssel vagy mindkettővel összefüggő fejlesztési igényeket véleményezze és javaslatot tegyen a miniszternek a járás egésze szempontjából általa leginkább szükségesnek tartott fejlesztések megvalósítására.

A rendelet 7. §-a definiálja, hogy járást érintő fejlesztési igénynek minősül, ami a járáshoz tartozó települések vagyonát, lakosságát és működését érinti és a miniszter a Fórum javaslatára tekintettel dönt a fejlesztési igények támogatásáról.

A rendelet 8. §-a deklarálja, hogy a Fórum tagjai a miniszter felkérés alapján a vármegyei közgyűlés elnöke, aki egyben a Fórum elnöke, amennyiben a járás székhelye megyei jogú város, úgy a megyei jogú város polgármestere, a megyei jogú város kivételével az önálló polgármesteri hivatalt működtető település polgármestere, a megyei jogú város kivételével a közös önkormányzati hivatal székhelye szerinti település polgármestere, az adott járásban a 2025. évben szolidaritási hozzájárulásra kötelezett település polgármesterei. A Fórum ülésein tanácskozási joggal részt vehet az az országgyűlési képviselő, amelynek egyéni választókerületéhez az adott járás területe vagy annak egy része tartozik, az illetékes kormányhivatalt vezető főispán annak a kiemelt térségi fejlesztési tanácsnak az elnöke, amelynek illetékességi területén az adott Fórum működik, továbbá a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztériumot vezető miniszter képviselője, valamint a járás területén működő területi kereskedelmi és iparkamara képviselője.

A Fórum általi fejlesztési igények javaslatételének határidejére vonatkozóan a miniszter évente felhívást tesz közzé, mely meghatározza az egyes járások esetében biztosítható fejlesztési források kereteit. A fejlesztési javaslatok elfogadásához a terület kétharmadának igenlő szavazata szükséges, határozatképtelenség esetén az ülések megismételhetők. A fejlesztési igényeket a területileg illetékes főispánhoz kell benyújtani, aki ezen fejlesztési igényeket megküldi a miniszter számára. A Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium által meghirdetett első Versenyképes Járások Program fejlesztési igények benyújtására elnevezésű felhívás alapján a Program a 2023. évben az egy főre jutó GDP európai uniós átlag 120%-át el nem érő hazai régiók jársaiban található települési önkormányzatok és ezen települési önkormányzatoknak a jogi személyiséggel rendelkező társulásai számára kiindulásként járásonként 500 millió Ft, amennyiben a járás székhelye megyei jogú város, az összes többi járás esetében pedig járásonként 250 millió Ft (Versenyképes Járások Program, 2025). Ez országosan mindösszesen 49,75 milliárd Ft értékben teszi lehetővé a benyújtásra kerülő fejlesztési igények alapján, az előminősítési eljárást követően támogatási igények befogadását.

A Program tényleges összértéke hatvanötmilliárd forint, mely tartalmazza azt a kiegészítő költségvetési forrást is, amellyel a 174 járásból 135-nek 250 millió forintra egészítik ki a fejlesztési keretet (Versenyképes Járások Program, 2025).

Az egyes járásokhoz tartozó és 2025. évben önkormányzati szolidaritási hozzájárulást teljesítő települési önkormányzatok esetében, amennyiben a 2025. évi befolyó és a 2024. évben befolyt helyi iparűzésiadó-bevételük közötti többletnek a 2025. évi és a 2024. évi szolidaritási hozzájárulás különbözetével korrigált összege a Felhívásban közzétett kereteknél nagyobb összegű befizetést eredményez, akkor az e befizetés mértékének ismeretében a járási keret összegének azzal arányban álló megemelésére kerül sor.

A rendelet 19. §-a meghatározza a fejlesztési igényekkel kapcsolatos elvárásokat, melyek alapján azok elkészítése során figyelembe kell venni a területfejlesztésről szóló jogszabályokban, az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióban, továbbá a vármegyei területfejlesztési koncepcióban és programban, illetve a kiemelt térségek fejlesztési programjaiban foglalt célkitűzéseket, figyelemmel a fejlesztési igények közcél jellegére, települési, járási, térségi és vármegyei hatására.

A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet 4. §-ának definíciója szerint a területfejlesztési koncepció fogalmazza meg az ország és a térségek hosszútávra szóló horizontális céljait és átfogó célját nagytávra és nagytávon túlmutatóra szóló jövőképet. A területfejlesztési politika megújításáról, az új Országos Területfejlesztési és az új Országos Fejlesztési Konceptió kidolgozásáról szóló 1254/2012. (VII. 19.) Korm. határozat helyezte új alapokra a társadalmi, gazdasági és területi fejlődése, valamint környezetminőségének javítása érdekében azon irányelveket, melyek az Országos Fejlesztési Konceptió és az Országos Fejlesztési Konceptió közös célrendszerét és prioritását.

A vármegyei fejlesztési koncepciók a vármegyei közgyűlések hatáskörében, a vármegye területére vonatkozó jövőképet határozzák meg, illetve hosszú távú fejlesztési célokat tűznek ki, melyekre jellemző a területi szemlélet, fenntarthatóság, térségi kohézió erősítése és az önkormányzatokkal, civil szervezetekkel való partnerség kiépítése. Ezen koncepciókra jellemző, hogy évtizedes távlatokban határoznak meg célkitűzéseket, ezért jogszabályi hátterüket és időbeli hatályukat tekintve a 2023. december 31. napjáig hatályos a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény, valamint a 2024. január 1. napjától hatályos a területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény határozta és határozza meg.

A Versenyképes Járások Program fejlesztési igényeinek meghatározása során a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény célkitűzéseivel összhangban kell eljárni, mely szerint a törvény az ország egészére, valamint egyes kiemelt térségekre meghatározza a térségi területfelhasználás feltételeit, a műszaki infrastruktúra-hálózatok összehangolt térbeli rendjét, a terület- és gazdaságfejlesztés hatékony területi, területhasználati orientálása érdekében, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek, honvédelmi érdekek és a hagyományos tájhasználat megőrzésére, illetve erőforrások védelmére. A hatékony és korszerű területrendezés ennek érdekében folyamatos, rendszeresen megújuló, összehangolt rendszert alkot az ország területi képét megalkotó fejlesztési stratégiákkal.

A Versenyképes Járások Program keretében nyújtott támogatás vissza nem térítendő költségvetési támogatás. Amennyiben szükséges, a költségvetési támogatás kiegészíthető és bevonható saját forrás, melyeket önerőből és hitelből is finanszírozhatják az önkormányzatok és konzorciumok. Azon járások esetében, ahol a 2025-ös évi helyi iparűzési adónövek-

mény nem éri el a 250 millió forintot, ott a költségvetés 250 millió forintra egészíti ki a fejlesztési keretet, ami azt is jelenti, hogy a járások több mint háromnegyede jobban fog járni, hiszen több fejlesztési forráshoz jut, mint amennyi rendelkezésére állna a helyi iparűzési adó növekményéből (Versenyképes Járások Program, 2025).

A támogatás fejében elszámolható költségek közé tartozik a teljesség igénye nélkül az építés, beruházás, felújítás kivitelezéséhez szükséges terület előkészítésének költségei, műszaki dokumentációk, tervezés és hatósági eljárások. Továbbá elszámolhatóak eszközbeszerzési költségek, közcélú létesítmények működésének és karbantartásának költségei, beleértve a humán erőforrás költségeit, a fejlesztésekkel összefüggő rendezvények költségeit, projektmenedzsment költségeit, műszaki ellenőr szolgáltatás költségeit. A felhívás szigorú határidőket szab a megvalósítás és fenntartás időtartama tekintetében, mivel a támogatott tevékenységek megvalósítására 24 hónap áll rendelkezésre, a fenntartási időszakok eszközbeszerzési támogatás esetén 3 évig, építés és azzal összefüggő felújítás, beruházás, ingatlanvásárlás esetén 5 évig tart a megvalósítástól számolva. A Program a Felhívás közzétételével 2025. március 6-án elindult. A Program keretében első körben fejlesztési igényeket kellett benyújtani 2025. március 25. és április 9. között, majd a kiválasztott fejlesztési igényeket támogatási igényként is be kellett nyújtani 2025. május 26. és június 10. között (Versenyképes Járások Program, 2025). A Program felhívása meghatározza az igény benyújtására jogosult kört, mely szerint a Program keretében fejlesztési igényt települési önkormányzatok tervezett konzorciumi együttműködésekre alapozva vagy tervezett, illetve már működő jogi személyiséggel rendelkező önkormányzati társulásként, valamint már létrejött konzorciumban nyújthatnak be.

A Versenyképes Járások Program végrehajtási rendszeréről szóló 2/2025. (II. 28.) KTM rendelet alapján támogatási igényt legalább három települést érintő fejlesztés támogatása céljából legalább három települési önkormányzat együtt, konzorciumban vagy társulásként nyújthat be azzal, hogy a konzorciumban társulás is részt vehet. Amennyiben a járáshoz háromnál kevesebb település tartozik, akkor az adott járáshoz tartozó települési önkormányzatok konzorciumban vagy társulásként nyújthatnak be támogatási igényt. A tervezett konzorciumi együttműködést, illetve a tervezett társulási szándékot egybehangzó szándéknyilatkozattal kell igazolni. Fejlesztési igényt legalább három települést érintő fejlesztés támogatása céljából legalább három települési önkormányzat együtt nyújthat be az előzőek szerint azzal, hogy a konzorciumban társulás is részt vehet.

SZEMELVÉNYEK A VERSENYKÉPES JÁRÁSOK PROGRAM ÁLTAL MEGVALÓSULÓ PROJEKTEKRŐL

A Versenyképes Járások Program megvalósításában jelenleg a támogatói okiratok aláírása és átadása zajlik, és fokozatosan nyilvánosságra kerülnek a támogatások összegei és a megvalósuló projektek, mint például, hogy Csongrád-Csanád vármegye hét járásából 54 település jut összesen 2,25 milliárd forintos fejlesztési forráshoz a Versenyképes Járások Programnak köszönhetően (Kormányhivatalok, 2025).

Nógrád vármegyében a Rétsági, a Balassagyarmati és a Szécsényi járás 68 településének vezetői kapták kézhez a támogatói döntéseket. A Rétsági járás 25, a Balassagyarmati járás 29 és a

Szécsényi járás 14 települése együttesen egyaránt 250-250 millió forintot használhat fel, a hat járás összesen 1,75 milliárd vissza nem térítendő támogatást kapott (Kormányhivatalok, 2025).

A Versenyképes Járások Program vizsgálata során kiemelt figyelmet fordítottam közvetlen környezetem, Hajdú-Bihar vármegye fejlesztési projektjeire, melyek lehetőséget teremtenek a térség versenyképességének erősítésére, valamint arra, hogy a vármegye országos viszonylatban is példamutató fejlődési pályára álljon.

Hajdú-Bihar vármegye közel 3 milliárd forint forráshoz jut a Versenyképes Járások Program keretében. A vármegyei összesítés alapján 2025 júniusában 13 önkormányzattól 26 darab támogatási kérelem érkezett be a rendelkezésre álló 2,75 milliárd forintos keretre vármegyei szinten.

A Versenyképes Járások Programnak köszönhetően Hajdú-Bihar vármegye 80 települését felölölő 9 járása 250-250 millió forint, míg a Debreceni járás 2 települése összesen 500 millió forint, vagyis összesen 2,75 milliárd forint támogatáshoz jut (Hajdú-Bihar Vármegyei Hírporthál, 2025). A jövöben célszerűnek tartom vizsgálni a települések által befizetett szolidaritási hozzájárulás mértékét, valamint a Program keretében visszaáramló támogatások volumenét, mivel ez lehetőséget teremt az elosztási mechanizmusok objektív értékelésére.

A hajdúszoboszlói járásban 7 támogatott projekt jut forráshoz a Versenyképes Járások Programból. A legmagasabb összeget a Hajdúszoboszlói Járóbeteg Ellátó Centrum nyerte el egészségügyi eszközbeszerzésre, 90 millió forint értékben.

Nádudvar 60 millió értékben vásárolhat mentőautót, valamint Ebes az Alapszolgáltatási Központ és Idősek Otthona fejlesztésére költhet 50 millió forintot (Hajdú-Bihar Vármegyei Hírporthál, 2025).

1. táblázat: Hajdúszoboszlói járás szolidaritási hozzájárulás
Table 1: Solidarity Contribution of the Hajdúszoboszló District

Hajdúszoboszlói járás kötelezett települései	A települési önkormányzatok által 2025. évben teljesítendő önkormányzati szolidaritási hozzájárulás összege forintban 1/2025. (II. 11.) NGM rendelet alapján
Hajdúszoboszló	544 221 190,-Ft
Ebes	274 453 720,-Ft
Nádudvar	453 534 806,-Ft
Nagyhegyes	242 560 309,-Ft

Forrás: saját szerkesztés.

Source: own editing.

A balmazújvárosi járásban 7 projekt osztozik a 250 millió forinton. Balmazújváros óvodai és bölcsödei felújításra, eszközbeszerzésre fordíthat 55 millió forintot. Hortobágy önkormányzata Térségi Szolgáltató Pont kialakítására 50 millió fordíthat.

Egyek az Önkormányzati Tűzoltóság fejlesztésére, működésének támogatására, emelőkosaras daru beszerzésre közel 40 millió forint támogatást nyert el (Hajdú-Bihar Vármegyei Hírporthál, 2025).

2. táblázat: Balmazújvárosi járás szolidaritási hozzájárulás
Table 2: Solidarity Contribution of the Balmazújváros District

Balmazújvárosi járás kötelezett települései	A települési önkormányzatok által 2025. évben teljesítendő önkormányzati szolidaritási hozzájárulás összege forintban 1/2025. (II. 11.) NGM rendelet alapján
Balmazújváros	3 677 654,-Ft
Hortobágy	9 136 245,-Ft

Forrás: saját szerkesztés.
Source: own editing.

A hajdúböszörményi járásban 2 projekt nyert támogatást. Hajdúböszörmény 140 millió forintból közlekedésfejlesztést végez, továbbá járdát épít és térinformatikai fejlesztést valósít meg. Hajdúdorogon 110 milliós támogatásból a szabadidőparkban műfüves pályát és kondiparkot építenek, valamint a köztemető ravatalozóját újítják fel (Hajdú-Bihar Vármegyei Hírlap, 2025).

3. táblázat: Hajdúböszörményi járás szolidaritási hozzájárulás
Table 3: Solidarity Contribution of the Hajdúböszörmény District

Hajdúböszörményi járás kötelezett települései	A települési önkormányzatok által 2025. évben teljesítendő önkormányzati szolidaritási hozzájárulás összege forintban 1/2025. (II. 11.) NGM rendelet alapján
Hajdúböszörmény	300 948 686,-Ft

Forrás: saját szerkesztés.
Source: own editing.

A nyíradonyi járásban egyetlen projektre fordítják a közel 250 millió forintos támogatást, mégpedig a Vámospércsi Rendelőintézet gazdagodik egy MR-készülékkel (Hajdú-Bihar Vármegyei Hírlap, 2025).

4. táblázat: Nyíradonyi járás szolidaritási hozzájárulás
Table 4: Solidarity Contribution of the Nyíradony District

Nyíradonyi járás kötelezett települései	A települési önkormányzatok által 2025. évben teljesítendő önkormányzati szolidaritási hozzájárulás összege forintban 1/2025. (II. 11.) NGM rendelet alapján
Nyíradony	21 147 236,-Ft

Forrás: saját szerkesztés.
Source: own editing.

Végső soron a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei járások közül kiemelném a nagykállói járást, mivel a térségben megvalósuló projektek jól átgondoltak és mintaértékűek.

A nagykállói egészségügyi szakellátó centrum 73 millió forint értékben vásárol röntgenkészüléket, valamint a Program forrásából lehetőség nyílik egy fő szakasszisztens bérének a finanszírozására.

A járás 8 települése lakosságarányosan részesül a járási szintű térfigyelő kamerarendszer kiépítéséből és üzemeltetéséből, melynek célja a közbiztonság erősítése, a bűnmegelőzés hatékonyságának növelése a rendőrség közreműködésével. A támogató okiratok szerint a 8 település több mint 160 millió forintot fordíthat erre a célra. A Program által elnyert forrásból lehetőség nyílik a járás 2500 diákjának, hogy kirándulásokon vegyenek részt és kulturális intézményeket látogathassanak (Hajdú-Bihar Vármegyei Hírportál, 2025).

5. táblázat: Nagykállói járás szolidaritási hozzájárulás
Table 5: Solidarity Contribution of the Nagykálló District

Nagykállói járás kötelezett települései	A települési önkormányzatok által 2025. évben teljesítendő önkormányzati szolidaritási hozzájárulás összege forintban 1/2025. (II. 11.) NGM rendelet alapján
Nagykálló	57 503 409,-Ft
Szakoly	30 817 598,-Ft

*Forrás: saját szerkesztés.
Source: own editing.*

ÖSSZEGZÉS

A Versenyképes Járások Program a hazai területfejlesztési politika egyik legnagyobb volumenű és stratégiai jelentőségű eszközének tekinthető. A Program eredményeként az önkormányzatok partnersége magasabb szintre emelkedik, így nem csupán a saját településeik fejlesztésére koncentrálnak, hanem régióközponti (lásd: MR-képkalkoló gép), térségi szemléletű gondolkodást, tervezést és döntéshozatalt alakít ki az erőforrások összehangolt felhasználása érdekében.

A Programban megvalósításra kerülő fejlesztések nagy mértékben hozzájárulhatnak a kevésbé fejlett észak-alföldi és a keletibb vármegyék gazdasági és társadalmi felzárkóztatásához, népességmegtartó erejének növeléséhez, a munkaerő-piaci és vállalkozói pozíciók erősítéséhez, az életszínvonal emelkedéséhez, a helyi és ez által a nemzetgazdaság egészének konjunktúrájához.

A Versenyképes Járások Program hatékonyságának növelése érdekében kiemelten fontosnak tartom az ügyintézés folyamatának felgyorsítását, hiszen a túlzott bürokratizmus időbeli eltolódást okozhat a fejlesztési projektek megvalósításában, mely késlelteti a térségek gazdasági növekedésének ütemét.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Szeretném kifejezni őszinte hálámat mindazoknak, akik hozzájárultak e tanulmány elkészítéséhez és megjelenéséhez mindazoknak, akik szakmai tudásukkal, tapasztalataikkal és értékes tanácsaikkal, meglátásaikkal támogatták munkámat, továbbá köszönettel tartozom azoknak is, akik kritikus észrevételeikkel hozzájárultak a kézirat végleges formájának kialakításához.

Köszönettel tartozom az alábbi intézményeknek, amelyek a kutatásom megvalósítását elősegítették, melyek nélkül e munka nem készülhetett volna el: az MCA – Collegium Professorum Hungarorum intézményének, a Nemzeti Közszerológiai Egyetemnek, a Széll Kálmán Állampénzügyi Kutatóműhelynek, Nádudvar Városának, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamarának, a Hajdú-Bihar Vármegyei Közgyűlés Fejlesztési Bizottságának, valamint Nagykálló Városának.

IRODALOMJEGYZÉK

- Csáki-Hatalovics Gyula Balázs: *A helyi önkormányzatok működésének hatékonysági anomáliái és azok megoldási kísérletei a rendszerváltozást követően, különös tekintettel az elektronikus közigazgatási megoldások elterjedésére*, Glossa Iuridica, 2019/3-4, 187–202. Elérhető: <https://szakkikadabazis.hu/doc/1372136> (Letöltés ideje: 2026.03.25.)
- Fekete Dávid: *A Modern városok program jelentősége a hazai városfejlődésben*, Tér és Társadalom, 2019/1, 27–43. <https://doi.org/10.17649/TET.33.1.3066>
- Gajzágó Gergő: *Modern városok programja: új fejezet a magyar várospolitikában*, Tér és Társadalom, 2019/3, 29–48. <https://doi.org/10.17649/TET.33.3.3119>
- Hegedűs Szilárd – Lentner Csaba – Molnár Petronella: *Múlt és jövő: az önkormányzati (vagyon) gazdálkodás új útjai az adóssághozzájárulást követően*, Pénzügyi Szemle, 2019/1, 51. Elérhető: https://real.mtak.hu/112292/1/hegedus-lentner-molnar-2019-1-mpdf_20190413130602_14.pdf (Letöltés ideje: 2026.03.25.)
- Hegyesi Zoltán: *A járási hivatalok helye és szerepe az államigazgatási feladatok ellátásában*, Pro Publico Bono – magyar közigazgatás, 2019/1, 4–21. <https://doi.org/10.32575/ppb.2019.1.1>
- Horzsa Gergely: *Vidékfejlesztés és vándorlás – Vidékfejlesztési programok elvándorlásra és vándorlási hajlandóságra gyakorolt hatása magyarországi községek lakói körében*, Társadalomtudományi Szemle, 2022/1, 105–112. <https://doi.org/10.18030/socio.hu.2022.1.105>
- Kaiser Tamás: *A megyék és a területfejlesztés évtizedei: változó intenzitású szerepvállalás*, Comitatus, 2022/nyár-ősz, 3–11.
- Lentner Csaba: *A magyar önkormányzatok adóssághozzájárulási stratégiája*, Pénzügyi szemle 2014/3, 330–344. Elérhető: https://real.mtak.hu/36564/1/lentnercs_2014_3_m.pdf (Letöltés ideje: 2026.03.25.)
- Lentner Csaba: *Az új magyar állampénzügyi rendszer – történeti, intézményi és tudományos összefüggésekben*, Pénzügyi Szemle, 2015/4, 458–472. Elérhető: https://real.mtak.hu/36540/1/lentner_2015_4_m.pdf (Letöltés ideje: 2026.03.25.)
- Lentner Csaba – Nagy László – Hegedűs Szilárd: *Az önkormányzati feladatellátási- és finanszírozási rendszer szabályozásának összehasonlító elemzése Csehország, Szlovákia és Magyarország vonatkozásában – különös tekintettel a működés-fenntarthatóság kérdéseiben*, Miskolci Jogi Szemle, 2018/2, 17–36. Elérhető: https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/egyeb/mjsz/20180201/4_lentnernagyhegedus.pdf (Letöltés ideje: 2026.03.25.)

- Marosi György Csongor: *Korunk közigazgatás-tudományi paradigmáiról a helyi önkormányzatok tükrében*, Polgári Szemle, 2023/4–6., 343–358. <https://doi.org/10.24307/psz.2023.1224>
- Marosi György Csongor: *A digitalizáció fejlődése az önkormányzatok működése során*, Polgári Szemle, 2024/4–6, 139–150. <https://doi.org/10.24307/psz.2024.1112>
- Neszményi Zsolt: *2011. január 1-től: kormányhivatalok 2010/6*, Jegyző és Közigazgatás, 2011/6. Elérhető: <https://jegyzo.hu/2011-január-1-tol-kormanyhivatalok-20106/> (Letöltés ideje: 2026.03.25.)
- Pálné Kovács Ilona: *A magyar önkormányzatok korlátai a helyi gazdaságfejlesztésben*, Tér és Társadalom, 2019/2, 3–19. <https://doi.org/10.17649/TET.33.2.3088>
- Pálné Kovács Ilona: *Az önkormányzati rendszer és a területi közigazgatás átalakulása 2010–2013*, MTA Law Working Papers, 2014/2, 1–7. Elérhető: http://jog.tk.mta.hu/uploads/files/mtal-wp/2014_02_Palne_Kovacs_Ilona.pdf (Letöltés ideje: 2026.03.25.)
- Vasvári Tamás: *Az iparűzési adó szerepe az önkormányzati gazdálkodás autonómiájában*, Comitatus, 2021/238, 9–17.
- Vasvári Tamás: *Decentralizáció és költségvetési korlát, Miért fontos, hogy a hasznélvezők viseljék a költségeket?*, Közgazdasági Szemle, 2019/9, 932–959. <https://doi.org/10.18414/KSZ.2019.9.932>

JOGSZABÁLYOK

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.).
- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól.
- 2012. évi XCIII. törvény a járásek kialakításáról, valamint egyes ezzel összefüggő törvények módosításáról.
- 1/2025. (II. 11.) NGM rendelet a települési önkormányzatok által 2025. évben teljesítendő önkormányzati szolidaritási hozzájárulás összegéről.
- 2023. évi CII. törvény a területfejlesztésről.
- 2024. évi XC. törvény Magyarország 2025. évi központi költségvetéséről.
- 2024. évi LXXIV. törvény Magyarország 2025. évi központi költségvetésének megalapozásáról.
- 1446/2024. (XII. 30.) Korm. határozat a Versenyképes Járások Program megvalósításának kérdéséről.
- 2/2025. (II. 28.) KTM rendelet a Versenyképes Járások Program végrehajtási rendszeréről.
- 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól.
- 1254/2012. (VII. 19.) Korm. határozat a területfejlesztési politika megújításáról, az új Országos Területfejlesztési és az új Országos Fejlesztési Koncepció kidolgozásáról.
- 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről.
- 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről.

INTERNETES HIVATKOZÁSOK

- Asz.hu: Állami Számvevőszék: *Elemzés: A helyi önkormányzatok adóztatási tevékenysége*, 2021. Elérhető: https://www.asz.hu/dokumentumok/helyi_onkormanyzatok_adoztatasi_tevékenysége_20210323.pdf (Letöltés ideje: 2025.08.09.)
- Haon.hu: *Pénzeső hull Hajdú-Biharra – ezek a legnagyobb projektek!*, 2025. augusztus 24. Elérhető: <https://www.haon.hu/helyi-kozelet/2025/08/versenykepes-jarasok-program-hajdu-bihar-2> (Letöltés ideje: 2025.08.24.)

- Kormany.hu: *Gőzerővel haladnak a modern városok program fejlesztései*, 2021. február 22. Elérhető: <https://kormany.hu/hirek/gozerovel-haladnak-a-modern-varosok-program-fejlesztesei> (Letöltés ideje: 2025.08.11.)
- Ksh.hu: *Területi atlasz – Közigazgatási egységek*, 2023. január 1. Elérhető: https://www.ksh.hu/teruletiatlasz_kozigazgatasi_egysegek (Letöltés ideje: 2025.08.02.)
- Kormany.hu: *A városi közösségeket támogatja a kormány*, 2022. február 2. Elérhető: <https://kormany.hu/hirek/a-varosi-kozossegeket-tamogatja-a-kormany1> (Letöltés ideje: 2025.08.13.)
- Kormany.hu: *Magyarország előrelép a járáások felzárkóztatásában*, 2024. október 28. Elérhető: <https://kormany.hu/hirek/magyarorszag-elorelep-a-jarasok-felzarkoztatasiaban> (Letöltés ideje: 2025.08.13.)
- Kormany.hu: *Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium*, 2025. Elérhető: <https://kormany.hu/kozigazgatasi-es-teruletfejlesztési-minisztérium/versenykepes-jarasok-program> (Letöltés ideje: 2025.08.14.)
- Kormanyhivatalok.hu: *A Versenyképes Járáások Programnak köszönhetően 54 település kap összesen 2.25 milliárd forintos támogatást Csongrád-Csanád vármegyében*, 2025. július 31. Elérhető: <https://kormanyhivatalok.hu/kormanyhivatalok/csongrad-csanad/megye/hirek/hir/versenykepes-jarasok-programnak-koszonhetoen-54> (Letöltés ideje: 2025.08.12.)
- Kormanyhivatalok.hu: *Versenyképes Járáások Program: összesen közel kétmilliárd forint érkezett*, 2025. július 31. Elérhető: <https://kormanyhivatalok.hu/kormanyhivatalok/nograd/megye/hirek/hir/versenykepes-jarasok-program-osszesen-kozel-ketmilliárd> (Letöltés ideje: 2025.08.14.)
- Ksh.hu: *Területi atlasz – települések*, 2023. január 1. Elérhető: https://www.ksh.hu/teruletiatlasz_telepulesek (Letöltés ideje: 2025.08.10.)
- Ksh.hu: *Területi atlasz – vármegyék*, 2023. január 1. Elérhető: https://www.ksh.hu/teruletiatlasz_varmegyek (Letöltés ideje: 2025.08.08.)
- Magyarfaluprogram.hu: *Falusi civil alap*, 2023. Elérhető: <https://magyarfaluprogram.hu/palyazat/falusi-civil-alap> (Letöltés ideje: 2025.08.12.)
- Szon.hu: *Hatalmas térfigyelőhálózat épül ki Nagykálló térségében – rendszámfelismerő eszközökkel bővül a védelem*, 2025. augusztus 4. Elérhető: <https://www.szon.hu/helyi-kozelet/2025/08/versenykepes-jarasok-nagykalloi-jaras-tamogatasok> (Letöltés ideje: 2025.08.24.)
- Versenyképesjárások.hu: *Navracsics Tibor: Garantál éves fejlesztési forráshoz jutnak a járáások*, 2025. Elérhető: <https://versenykepesjarasok.hu/news/navracsics-tibor-garantalt-eves-fejlesztési-forrashoz-jutnak-a-jarasok> (Letöltés ideje: 2025.08.14.)
- Magyarfaluprogram.hu: *Falusi civil alap*, 2023. Elérhető: <https://magyarfaluprogram.hu/palyazat/falusi-civil-alap> (Letöltés ideje: 2025.08.12.)
- Szon.hu: *Hatalmas térfigyelőhálózat épül ki Nagykálló térségében – rendszámfelismerő eszközökkel bővül a védelem*, 2025. augusztus 4. Elérhető: <https://www.szon.hu/helyi-kozelet/2025/08/versenykepes-jarasok-nagykalloi-jaras-tamogatasok> (Letöltés ideje: 2025.08.24.)
- Versenyképesjárások.hu: *Navracsics Tibor: Garantál éves fejlesztési forráshoz jutnak a járáások*, 2025. Elérhető: <https://versenykepesjarasok.hu/news/navracsics-tibor-garantalt-eves-fejlesztési-forrashoz-jutnak-a-jarasok> (Letöltés ideje: 2025.08.14.)

•
Fábián László: Kádárkockák